

χει πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα πρόσφερε στὸ Δῆμο. Θυμωμένος στρέφεται στὸν Παφλαγόνα:

«Μ' ἔκλεβες ἔτσι, ἀχρεῖε, καὶ μὲ γελοῦσες;»
Παφλ. «Ἐκλεβα, ναι, μὰ γιὰ καλὸ τοῦ κράτους»!

Τότε ὁ Παφλαγὸνας προσφεύγει στὸν τελευταῖο χρησμό· θὰ νικηθεῖ, ἔλεγε ὁ Δελφικός Ἄ- πόλλων, ἀπὸ κάποιον ποὺ φοίτησε στὶς ψηστα- ριὲς μὲ δασκάλους τοὺς γρόθους, ποὺ γυμνά- στηκε ὅταν κλέβει νὰ ὀρκίζεται πὼς εἶναι τί- μιος, καὶ ποὺ πουλάει πατσὰ στὶς πύλες τῆς πό- λεως. Ὁ χρησμός ταιριάζει ἀπόλυτα μὲ τὶς ἀπαντήσεις τοῦ ἀλλαντοπώλη — καὶ ὁ Παφλα- γὸνας ἐγκαταλείπει τὸν ἀγῶνα μὲ συντριβή. Παραβίδει τὸ στεφάνι στὸ νέο νικητὴ: «Στε- φάνι, χαῖρε, ἄχ, ἄθελα σ' ἀφίνω·

ἄλλος θὰ σ' ἔχει ἀδύνατο πὺλ κλέφτης ἀπὸ μέ, μὰ μπορεῖ πὺλ τυχερός».

Τώρα πὰ ὁ νικητὴς ἀποκαλύπτει τὸ ὄνομά του — τὸν λένε Ἀγοράκριτο (= ὁ κρυφὸς στὴν ἀγορὰ) — καὶ ὑπόσχεται στὸ Δῆμο:

«Τόσο θὰ σέ φροντίζω, Δῆμε, ποὺ ἄλλος κανεῖς ποτὲ δὲ δρεθῆκε θὰ πείξ στὸν... Κεχηναῖον τὴν πόλιν ἀνώτερός μου».

★

Ἡ σκητὴ ἀδειάζει· μένει στὴν ὀρχήστρα ὁ Χορός. Στὸ κομμάτι του σατιρίζει καὶ ἐπαινεῖ πρόσωπα καὶ πράγματα.

«Μὴ σᾶς κακοφαίνεται ὅταν σατιρίζουν τοὺς κακοῦς»

εἶναι μιὰ τιμὴ στοὺς τίμους τοῦτο, ἂν τὸ καλοσκεφτεῖς»

Χτυπᾷ ἐπίσης τὸν Ὑπέρβολο, ἄλλο διαβόητο δημαγωγὸ ποὺ ἐτομαζόταν νὰ πάρει τὴ θέση τοῦ Κλέωνα.

Ὁ Ἀγοράκριτος βγαίνει λαμπροντυμένος καὶ ὁδηγεῖ ἓνα νεαρὸ παῦλ στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλι- κίας: εἶναι ὁ Δῆμος· ὁ Ἀγοράκριτος τὸν ἐψη- σε καὶ τὸν ξανάντωσε, ὅπως λέει ὁ μῦθος ὅτι ἔκαμε ἡ Μῆδεια. Μαζί του παρουσιάζεται καὶ μιὰ ὄραια γυναῖκα, ἡ Ἀθῆνα — ὅπως ἦταν τὰ παλιὰ καλὰ χρόνια μὲ τὸ Μιλτιάδην καὶ τὸν Ἀριστείδην, «ἀστυρφετῆρὴ πολιτεία μὲ στεφάνι ἀπὸ γιούλια». Καὶ ὁ Δῆμος «μὲς στὴν ἀρχαία

τοῦ πολλοῦ λαμπροῦς μὲ τζιτζίκια χρυσά³ στολισμένους, μωρομῆνες μὲ σμύρνα, μὲ εἰρήνης σπονδές». Ὁ Ἀγοράκριτος τοῦ ἐξηγεῖ πόσο ξεμωραμένα συμπεριφερόταν πρὶν, κάτω ἀπ' τὴν ἐξουσία τοῦ Παφλαγὸνα· καὶ τώρα θ' ἀλλάξει στάση: ὅσοι ἐκδικάζουν τὰ δικαστήρια, θὰ ρίχνονται στὸ βάροστρο. Οἱ κοκπηλάτες τὸν καραβίων θὰ πλη- ρώνονται δίκαια, γιατί τὸ ἀξίζουν. Καὶ δὲ θὰ γλυτώνουν τὴ τιμωρία κάποιοι σὰν τὸν Φαίακα τὸ σοφιστὴ, καὶ ἄς ἔξερει «λογοσυνηριμικὴ καὶ συλλογιστικὴ,

γνομικοπλαστικὴ, ἀντιροητικὴ, τῶν διακοπῶν ἀποστομωτικὴ».

Τέλος τοῦ παρουσιάει ὁ Ἀγοράκριτος μὴν ἄλλην ὄραια κοπέλλα, τὴ «συνθήκη εἰρήνης τῶν τριάντα ἐτῶν» τὴν κρατοῦσε ὁ Παφλαγό-

νας κρυμμένη, γιὰ νὰ μὴν τὴν ἔχει ὁ Δῆμος. Ὅσο γιὰ τὸν Παφλαγόνα, τιμωρία του νὰ πουλᾷ λουκάνικα (ἀπὸ κρέας γαδουριοῦ!) στὶς πύλες. Καὶ ἐκεῖ δίνει διαταγὴ νὰ τὸν ὀδηγήσουν «γιὰ νὰ τὸν βλέπου/ οἱ ξένοι μας (=δηλ. οἱ μέτοικοι Ἀθηναῖοι) ποὺ αὐτοὺς τοὺς τυραννοῦσε». Ἐνῶ ὁ Ἀγοράκριτος, ντυμένος πράσινη στολή, θὰ συνοδεύσει τὸ νέο Δῆμο στὸ πριτανεῖο.

Ἔτσι τελειώνουν οἱ Ἰππεῖς. Ὁ Ἀριστοφάνης δὲ σταμάτησε τὶς ἐπιθέσεις του κατὰ τοῦ Κλέωνος· στοὺς «Σφήρες» μάλιστα τὰ βασικὰ πρόσωπα εἶναι ὁ γέρος Φιλοκλέων καὶ ὁ νεα- ρὸς Βδελυκλέων (= ὁ ἐχθρὸς τοῦ Κλέωνος). [Ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς σὲ νεώτερη κομωδία του ὑποστηρίζει πὼς, σ' ἐποχὴ ποὺ ὁ Κλέων βρί- σκεται στὸ ψηλότερο σημεῖο τῆς δυνάμεώς του, αὐτὸς «τὸν κτύπησε στὴν κοιλιά», καὶ ἐννοεῖ τοὺς Ἰππεῖς]. Ὅπως εἶναι φυσικὸ ἡ ἀριστο- φάνεια σάτιρα βοήθησε στὸν κλονισμὸ τοῦ κύ- ρους τοῦ δημαγογοῦ.

Στὸ σημερινὸ μας κομμάτι δὲ μιλήσαμε ἐ- μεῖς, μὰ ὁ Ἀριστοφάνης μὲ τὴ βοήθεια τοῦ μεταφραστῆ του. Σὲ μᾶς ἀνήκουν μόνο οἱ συν- δέσεις καὶ ἡ παρουσίαση. Ἐλπίζουμε ὅμως πὼς θὰ μᾶς δοθεῖ καὶ ἄλλη φορὰ ἡ εὐκαιρία ν' ἀ- σχοληθοῦμε μὲ τὸν ἀρχαῖο κομικὸ ποὺ συνδυά- ζει καθαρὸ μυαλὸ, πνεῦμα σατιρικὸ καὶ πηγαῖο λυρισμὸ.

ΑΝΤ. Η. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1. Ἡ μετάφραση εἶναι τοῦ Θρ. Σταύρου, Ἀ- θῆνα 1967.
2. Ἐννοεῖ τὸ χρονικὸ διάστημα 431—424 π.Χ., στὴν α' φάση τοῦ πολέμου.
3. Τὰ χρυσὰ τζιτζίκια ἦσαν τὸ παραδοσιακὸ κόσμημα τῶν Ἀθηναίων.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Κάποτ' ὁ Γιὰ

ὁ Γιάννης ὁ νταῆς

πῆρε μιὰ σπάθα, σπάθα μυτερὴ

πῆρε τὰ μάτια του, τὰ δύο του τὰ ποδάρια·

καὶ ἀνέβηκε στοῦ Ὀλύμπου

τοῦ Ὀλύμπου τὴν κορφή·

καὶ ἡ μάνα του τοῦ φῶ

τοῦ φώναξε μονάχα:

ὦχού βρε Γιάννο

Γιάννο, ἀνταρτόγιαννε, πολεμιστὴ.

ΚΩΣΤΑΣ ΛΟΓΑΡΑΣ